2022:ఏ పి హ్చా సి :404

ఏపీ హైకోర్టు:అమరావతిలో

రిట్ పిటిషన్ నెం.41481 ఆఫ్ 2018

మధ్య:

యలమర్తి నరసింహారావు, స్/ఓ ఎస్.ఓ. కోటేశ్వరరావు,
వయస్సు సుమారు 46 సంవత్సరాలు,
ఆర్/ఒ.ఆత్మకూరు గ్రామం, మంగళగిరి మండలం,
గుంటూరు జిల్లా.

.... అర్జీదారు

మరియు

1) కృష్ణా జిల్లా విజయవాడలో జిల్లా లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ (లోక్ అదాలత్), దాని కార్యదర్శి, మరో ఇద్దరు.

....ప్రతిస్పందకులు.

తీర్పు వెలువడిన తేదీ : 06.01.2022

గౌరవ న్యాయమూర్తి జస్టిస్ సి.ప్రవీణ్ కుమార్

మరియు

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ రవి నాథ్ తిల్హార్

1. స్థానిక వార్తాపత్రికల రిపోర్టర్లను తీర్పులు చూడటానికి అనుమతించవచ్చా? : అవును/కాదు

2. తీర్పు కాపీలను లా రిపోర్టర్లు/జర్నల్స్ కు మార్క్ చేయవచ్చా : అవును/కాదు

3. తీర్పు యొక్క న్యాయమైన కాపీని చూడాలని ప్రభువు కోరుకుంటున్నాడా? : అవును/కాదు

- జస్టిస్ సి.ప్రవీణ్ కుమార్

*** జస్టిస్ సి.ప్రవీణ్ కుమార్**

మరియు

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ రవి నాథ్ తిలహరి

రిట్ పిటిషన్ నెం.41481 ఆఫ్ 2018

% 06.01.2022

యలమర్తి నరసింహారావు, ఎస్/ఓ కోటేశ్వరరావు,
వయస్సు సుమారు 46 సంవత్సరాలు, ఆర్/ఓ.ఆత్మకూరు గ్రామం,
మంగళగిరి మండలం, గుంటూరు జిల్లా.

.... అర్జీదారు

మరియు

1) కృష్ణా జిల్లా విజయవాడలో జిల్లా లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ (లోక్ అదాలత్), దాని కార్యదర్శి, మరో ఇద్దరు.

.... ప్రతివాదులు

! పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది : శ్రీ. వి.ఆర్. ఆవుల

మొదటి ప్రతివాది తరఫు న్యాయవాది : శ్రీ ఎస్.లక్ష్మీనారాయణ రెడ్డి

రెండో ప్రతివాది తరఫు న్యాయవాది : రాంబాబు కొప్పినీడి

<జిస్ట్

>హెడ్ నోట్

రిఫర్ చేసిన కేసులు:

1) (2008) 2 ఎస్ సి సి 660

2) 2010 (3) ఏ ల్ డి 330

3) 2010(1) ఏ ల్ డి 277

4) 2012(4) ఏ ల్ డి 27

5) (2018) 13 ఎస్సిసి 480

6) 2013 (4) ఏ ల్ డి 386

7) 2020 (4) ఏఎల్డీ 1

గౌరవ న్యాయమూర్తి జస్టిస్ సి.ప్రవీణ్ కుమార్

మరియు

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ రవి నాథ్ తిలహరి

<u>రిట్ పిటిషన్ నెం.41481 ఆఫ్ 2018</u>

ఉత్తర్వు: (గౌరవ న్యాయమూర్తి సి.ప్రవీణ్ కుమార్ ప్రకారం)

23.07.2015 నాటి లోక్ అదాలత్ కేసు నెం.1001, తేది 23.07.2015 లో అవార్డు పొందినందుకు బాధపడుతూ ప్రస్తుత రిట్ పిటిషన్ భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద దాఖలు చేయబడింది.

2. రిట్ పిటిషన్కు మద్దతుగా దాఖలు చేసిన అఫిడవిట్లో పిటిషనర్, రెండో భర్త భార్యాభర్తలని, వారికి మగ, ఆడ సంతానం కలిగిందని పేర్కొన్నారు. వీరిద్దరి మధ్య విభేదాలు తలెత్తడంతో రెండో వ్యక్తి ఇంటి నుంచి వెళ్లిపోయాడు. ఆ తర్వాత పిటిషనర్ దాంపత్య హక్కుల పునరుద్ధరణ కోసం మంగళగిరి సీనియర్ సివిల్ జడ్జి ఫైలుపై 2012 హెచ్ఎంపీ నెం.28 దాఖలు చేయగా, 16.06.2014న ఉత్తర్వులు జారీ అయ్యాయి.

I) పరిస్థితులు ఇలా ఉండగా, 2వ ప్రతివాది వేల్పూరు గ్రామంలోని ఆర్.ఎస్.నెం.36/1లోని 1.02/1లోని 1.02 సెంట్ల తడి భూమికి సంబంధించి 2012 డాక్యుమెంట్ నెం.805 ప్రకారం 3వ ప్రతివాదికి అనుకూలంగా ఒక నకిలీ, కుమ్మక్కుతో కూడిన సేల్ డీడ్ను ఉనికిలోకి తెచ్చారని ఆరోపించారు. కృష్ణాజిల్లా కంకిపాడు మండలం 3వ తేదీకి అమ్మేసినట్టుగా ఉంది. పిటిషనర్ ను మొదటి ప్రతివాదిగా, 3వ ప్రతివాదిగా చూపిస్తూ 2012లో విజయవాడలోని రెండో అదనపు జిల్లా జడ్జి దాఖలు చేసిన జీవో నెం.70ని 3వ ప్రతివాదిగా పేర్కొంటూ 3వ ప్రతివాదికి అనుకూలంగా ఆమె అమలు చేసిన సేల్ డీడ్ ను రద్దు చేయాలని కోరారు.

ii) పిటిషనర్ తన సొంత సంపాదనతో విలువైన విలువ కోసం సూట్ ప్రాపర్టీని కొనుగోలు చేశానని, తమ మధ్య సంబంధాలు సాధారణంగా ఉన్నప్పుడు దానిని రెండో ప్రతివాది పేరిట రిజిస్టర్ చేయించానని లిఖితపూర్వక వాంగ్మూలం దాఖలు చేశారు. అయితే ఇందులోని 2, 3వ న్యాయమూర్తులు కుమ్మక్కై రిట్ పిటిషనర్ ఎలాంటి నోటీసు, అనుమతి లేకుండా కేసును లోక్ అదాలత్ కు పంపించారని పిటిషనర్ ఆరోపించారు.

iii) దీని ప్రకారం, 23.07.2015న ఒక అవార్డు జారీ చేయబడింది, దీనిలో (i) మూడవ ప్రతివాది సెటిల్ మెంట్ కొరకు రూ.37,00,000/- చెల్లించడానికి అంగీకరించాడు, ఇందులో రూ.15,00,000/- 23.06.2015న చెల్లించబడింది మరియు మిగిలిన మొత్తాన్ని రిజిస్టర్ చేసుకున్న తేదీ నుంచి 2 రోజుల లోపు చెల్లించాలి. (ii) సెటిల్ మెంట్ ప్రకారం ప్లెయింట్ షెడ్యూల్ ప్రాపర్టీ యొక్క అన్ని అనుమతులను ఇవ్వడానికి 2వ ప్రతివాది/వాది అంగీకరించారు, మొత్తం మొత్తాన్ని చెల్లించిన తర్వాత మరియు (iii) 3వ ప్రతిస్పందకుడు రూ.22,00,000/- చెల్లించడంలో విఫలమైతే, 2వ ప్రతివాదికి ఆ మొత్తాన్ని రికవరీ చేయడానికి చర్యలు ప్రారంభించే హక్కు ఉంటుంది. ఇది ఇప్పుడు ఈ న్యాయస్థానంలో సవాలు చేయబడింది, మోసపూరిత కుట్ర, లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ చట్టం యొక్క నిబంధనలు మరియు సహజ న్యాయ సూత్రాలను ఉల్లంఘించింది.

3. రిట్ పిటిషన్కు మద్దతుగా దాఖలు చేసిన అఫిడవిట్లో పేర్కొన్న అంశాలను తప్పుపడుతూ రెండో ప్రతివాది కౌంటర్ దాఖలు చేశారు.

4. పిటిషనర్ తరఫు న్యాయవాది వి.ఆర్.ఆవుల ప్రధానంగా 2012 జీవో నెం.70లో పిటిషనర్ ఈ వ్యాజ్యంలో భాగస్వామిగా ఉన్నప్పటికీ, ఆయనకు ఎలాంటి నోటీసులు ఇవ్వకుండా లోక్ అదాలత్కు పంపారని వాదించారు. పిటిషనర్ 2వ ప్రతివాదితో కుమ్మక్కై ఈ కేసును లోక్ అదాలత్ కు రిఫర్ చేయించారని, ఆ తర్వాత తన హక్కులకు భంగం కలిగించేలా తీర్పు ఇచ్చారని ఆయన పేర్కొన్నారు. లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ యాక్ట్ 1987లోని సెక్షన్ 20, 21 ద్వారా ఈ విషయాన్ని లోక్ అదాలత్ కు రిఫర్ చేసే ముందు అన్ని పక్షాలకు నోటీసు ఇవ్వాలని, వారి సమ్మతి తీసుకున్న

తర్వాత లోక్ అదాలత్ కు రిఫర్ చేయవచ్చని స్పష్టం చేశారు. లోక్ అదాలత్ ను ఆమోదించడానికి ముందు పిటిషనర్ అదే ఆస్తికి సంబంధించి టైటిల్, శాశ్వత నిషేధం కోసం 2013 జీవో నెం.173ను దాఖలు చేశారు. ఈ కేసులో ట్రయల్ కోర్టు యథాతథ స్థితిని ఆదేశించింది, తరువాత దానిని సంపూర్ణం చేసింది. 2019 నాటి డబ్ల్యూపీ నెం.2410లో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును, 2016 నాటి డబ్ల్యు.పి.నెం.46801లో తెలంగాణ రాష్ట్రానికి, ఆంధ్రప్రదేశ్ కు చెందిన ఎప్టీ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును పరిగణనలోకి తీసుకుని, దావాలోని విచారణ అంశం, ఇచ్చిన తీర్పు వేర్వేరుగా ఉన్నప్పుడు మొత్తం ప్రొసీడింగ్స్ ను రద్దు చేయాల్సి ఉంటుందని ఆయన వాదించారు. ఎందుకంటే లోక్ అదాలత్ సూట్ లోని అంశాలకు మించి వెళ్లదు.

5. మరోవైపు లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ తరఫు న్యాయవాది ఎస్.లక్ష్మీనారాయణరెడ్డి 2012 జీవో నెం.70లో పిటిషనర్ దాఖలు చేసిన లిఖితపూర్వక వాంగ్మూలంలో 10.02.2012న జరిగిన సేల్ డీడ్తో తనకు ఎలాంటి సంబంధం లేదని స్పష్టంగా పేర్కొన్నారు. ఈ విషయాన్ని లోక్ అదాలత్ కు రిఫర్ చేసినప్పుడు ఆయనకు ఎలాంటి నోటీసులు ఇవ్వలేదు. రిట్ పిటిషనర్ కు సేల్ డీడ్ తో ఎలాంటి సంబంధం లేదు కాబట్టి, అతనికి నోటీసు ఇవ్వకుండా ఈ విషయాన్ని లోక్ అదాలత్ కు రిఫర్ చేస్తే, అతనికి ఎలాంటి పక్షపాతం కలగదు. తీర్పు వెలువడిన వెంటనే పిటిషనర్ 18.08.2015న థర్డ్ పార్టీలకు అనుకూలంగా అమలు చేసిన సేల్ డీడ్ ను రద్దు చేయాలని 2015 జీవో నెం.361 దాఖలు చేశారని న్యాయవాది తెలిపారు. అలాంటప్పుడు మూడేళ్ల తర్వాత ఈ తీర్పును రద్దు చేయాలని కోరుతూ మళ్లీ ఈ కోర్టులో రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేయడం కోర్టు ప్రక్రియను దుర్వినియోగం చేయడమే. రిట్ పిటిషన్ దాఖలులో జాప్యానికి ఎలాంటి వివరణ లేదని ఆయన పేర్కొన్నారు. **2013 (4) ఏఎల్డీ 386**లో తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాలకు ఉమ్మడి హైకోర్టు ఇచ్చిన ఫుల్ బెంచ్ తీర్పు, **2020లో 4 ఏఎల్డీ సుప్రీంకోర్టు (51)**లో నివేదించిన సుప్రీంకోర్టు తీర్పును పరిగణనలోకి తీసుకుని రిట్ పిటిషన్ను కొట్టివేయాలని న్యాయవాది కోరారు. తన అభ్యర్థనకు మద్దతుగా **(2005) 6 ఎస్ సిసి 478** లో గౌరవ సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును కూడా ఆయన మమ్మల్ని తీసుకెళ్లారు.

ప్రతివాది నెం.2 తరఫు న్యాయవాది రాంబాబు కొప్పినీడి వాదనలు వినిపిస్తూ లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ తరఫు న్యాయవాది ఎస్.లక్ష్మీనారాయణరెడ్డి వాదనలు వినిపించారు.

7. ప్రతివాది నెం.3కు సంబంధించినంత వరకు ప్రత్యామ్నాయ సర్వీసు ద్వారా అంటే ఈనాడు (తెలుగు) దినపత్రికలో ప్రచురణ ద్వారా నోటీసును అందించడానికి ఈ కోర్టు అనుమతించింది. 06.12.2019 నాటి డాకెట్ ప్రొసీడింగ్స్ ను ఈ క్రింది విధంగా సంగ్రహించడం సముచితం:

> *ప్రతివాది నెం.3పై ఈనాడు దినపత్రిక (తెలుగు)లో ప్రచురితమైన నోటీసు పత్రాన్ని దాఖలు చేశారు. వాటిని పరిశీలించిన తర్వాత 3వ బాధ్యతకు వ్యతిరేకంగా ప్రచురణ ద్వారా ప్రత్యామ్నాయ సేవకు చర్యలు తీసుకున్నట్లు వెల్లడైంది. హైకోర్టు నోటీసు వెలువడిన తర్వాత కూడా నోటీసులో హాజరు తేదీని పేర్కొన్నప్పటికీ ప్రతివాది నెం.3 తరఫున ఎవరూ హాజరు కావడం లేదు.*
>
> *ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని, ప్రతివాది నెం.3పై నోటీసు యొక్క సేవ ఆమోదించబడుతుంది. ప్రతిస్పందకుడు నెం.3ని "సేవ చేయబడినది"గా పరిగణించవచ్చు, ఎందుకంటే అతని తరఫున ఎవరూ హాజరు కాలేదు. అందువల్ల, ఈ కోర్టు ప్రతివాది నెం.3 పై ఎక్స్ పార్ట్ గా చర్యలు తీసుకుంటుంది. 2020 జనవరి నెలలో అడ్మిషన్/డిస్పోజల్ కొరకు ఈ కేసును జాబితా చేయండి. ఈలోగా మొదటి ప్రతివాది సమాధానం ఇవ్వవచ్చు.*

. *అయినప్పటికీ ప్రతివాది నెం.3 తరఫున ఎలాంటి ప్రాతినిధ్యం లేదు.*

8. రిట్ పిటిషనర్ ను ఈ ప్రొసీడింగ్స్ లో భాగస్వామిగా చేర్చకుండా ఇరు పక్షాల మధ్య రాజీని నమోదు చేయడంలో లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ సరైనదేనా అనేది పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన అంశం.

9. విచారణలో భాగస్వామి కాని వ్యక్తి రిట్ పిటిషన్ను కొనసాగించడంపై ప్రతివాదుల తరఫు న్యాయవాది లేవనెత్తిన ప్రధాన అభ్యంతరం. తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాలకు సంబంధించి

సుప్రీంకోర్టు, హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ ఇచ్చిన పలు తీర్పుల్లో ఈ అంశం ప్రస్తావనకు వచ్చింది. 2013 జీవో నెం.968లో ధర్మాసనం ఇదే అంశాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుంది. ఈ చట్టం కింద సివిల్ దావా పరిష్కారాన్ని పరోక్షంగా నిషేధించారా అనే అంశంపై చర్చిస్తున్నప్పుడు, పార్టీల మధ్య కుదిరిన ఒప్పందానికి సంబంధించి లోక్ అదాలత్ ద్వారా ఒక తీర్పును ఆమోదించినప్పుడు మరియు వారు సంతకం చేసినప్పుడు, అది పరిష్కారానికి పక్షాలకు కట్టుబడి ఉంటుందని మరియు అది సివిల్ కోర్టు యొక్క డిక్రీ వలె అమలు చేయదగినదని గమనించబడింది. జలోర్ సింగ్ కేసులో సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులపై ఆధారపడిన డివిజన్ బెంచ్; సంజయ్ కుమార్, బచ్చు సుబ్బ లక్ష్మి 3 లు తీర్పును డిక్రీగా అమలు చేయవచ్చని, దానికి తుదిరూపు ఇవ్వడంలో, వివాదాలను కుదించి, సెటిల్ మెంట్ ను ఫైనల్ చేసేలా చూడటమేనని, తద్వారా పార్టీలు మళ్లీ తదుపరి వ్యాజ్యాల వైపు నడిపించబడకుండా చూడాలని సూచించారు. లోక్ అదాలత్ ను ప్రదానం చేయడం అర్హతలపై పోటీ ఫలితంగా కానప్పటికీ, అది రాజీపై ఉత్తర్వులతో సమానం మరియు సమానంగా ఉందని గమనించబడింది. ఇది అదే బంధన ప్రభావాన్ని కలిగి ఉంటుంది మరియు నిశ్చయాత్మకంగా ఉంటుంది. రాజీపై జారీ చేసిన డిక్రీని సాధారణ అప్పీలులో సవాలు చేయలేనట్లే, లోక్ అదాలత్ యొక్క తీర్పును చట్టం (2005) 6 ఎస్సిసి 478 ప్రకారం అందుబాటులో ఉన్న సాధారణ పరిష్కారాల ద్వారా సవాలు చేయలేము. లోక్ అదాలత్ తీర్పుపై అప్పీలు ఉండదని, ఒకవేళ ఒక పక్షం అటువంటి తీర్పును సవాలు చేయాలనుకుంటే, అది భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 లేదా 227 ప్రకారం పిటిషన్ ద్వారా దాఖలు చేయవచ్చని సుప్రీంకోర్టు పేర్కొంది.

10. కానీ, లోక్ అదాలత్ యొక్క తీర్పును తప్పుగా చూపించడం, మోసం చేయడం లేదా చట్టం యొక్క నిబంధనలను సరిగ్గా పాటించకుండా పొందినప్పుడు మరియు దానికి ముందు రాజీ / సెటిల్మెంట్ జరగనప్పుడు, దానిని రిట్ పిటిషన్ (శ్రీ దుర్గా మల్లేశ్వరి ఎడ్యుకేషనల్ సొసైటీ 4) లో సవాలు చేయవచ్చు. భారత రాజ్యాంగంలోని 226వ అధికరణం ప్రకారం లోక్ అదాలత్ తీర్పును సవాలు చేయడాన్ని లోక్ అదాలత్ ముందు సెటిల్మెంట్/రాజీకి పార్టీల ఆదేశానుసారం మాత్రమే స్వీకరించవచ్చు తప్ప మరెవరూ స్వీకరించలేరు (సంజయ్ కుమార్ కేసు (2) సుప్ర ఉదహరించారు). సాధారణంగా మూడో పక్షం రిట్ పిటిషన్ లో తీర్పును సవాలు చేయరాదని,

అటువంటి అవార్డు పక్షపాతానికి కారణమైనప్పటికీ. అవసరమైన పరిష్కారానికి చట్టం నిర్దేశించిన పరిమితిలో ప్రత్యేక దావా వేయడం, తగిన డిక్రీ కోరడం అటువంటి పక్షం యొక్క పరిష్కారం. ఒక సివిల్ కోర్టు గతంలో ఇచ్చిన డిక్రీ తన ముందున్న పక్షానికి కట్టుబడి ఉండదని కూడా ప్రకటించగలదు కాబట్టి, లోక్ అదాలత్ తనకు కట్టుబడదని ప్రకటించాలని కోరుతూ సివిల్ కోర్టులో మూడవ పక్షం దావా వేయడానికి ఎటువంటి అభ్యంతరమూ లేదు. కానీ, లోక్ అదాలత్ అవార్డు పొందిన ఇద్దరు, ముగ్గురు కుమ్మక్కైన, కుమ్మక్కయి మూడో పక్షం హక్కులను కాలరాయడానికి మాత్రమే మోసం చేయడం లేదా తప్పుగా చూపించడం ద్వారా మూడో పక్షానికి అన్యాయం జరిగిన అసాధారణ సందర్భాలు ఉండవచ్చు. అటువంటి సందర్భాల్లో, అటువంటి మూడవ పక్షం రిట్ పిటిషన్ ను నిర్వహించవచ్చు, కానీ లోక్ అదాలత్ యొక్క తీర్పును పొందడంలో మోసం లేదా తప్పుగా చూపించడం లేదా కుమ్మక్కైనట్లు ప్రాథమిక ఆధారాలు ఉండాలి. డివిజన్ బెంచ్ ఇంకా ఇలా వ్యాఖ్యానించింది.

> *లోక్ అదాలత్ ఆమోదించిన తీర్పుల చెల్లుబాటును పరిమిత కారణాలతో పరీక్షించడానికి న్యాయ సమీక్ష అందుబాటులో ఉందని, అందులో ఒకటి తీర్పును ఆమోదించడానికి వీలుగా పరిష్కారం లేదని ఒక పక్షం ఆరోపించినప్పుడు. పరిష్కారం లేదా రాజీ లేదని చూపించినట్లయితే, లేదా ఆ పరిష్కారం లేదా రాజీ మోసం లేదా తప్పుడు ప్రచారం ద్వారా దెబ్బతిన్నట్లయితే, అది జోక్యం చేసుకోవడానికి తగిన కేసు అవుతుంది. లోక్ అదాలత్ (సి పి కె,జె & ర్ న్ టి జె డబ్లు) ను సవాలు చేసే పరిష్కారం మినహా. 2018 యొక్క పి.నెం.41481) పరిమిత ప్రాతిపదికన తీర్పు, లోక్ అదాలత్ యొక్క తీర్పును మరే ఇతర అథారిటీ లేదా కోర్టు ప్రశ్నించజాలదు, ఇది అంతిమమైనది మరియు కట్టుబడి ఉంటుంది. (సంజయ్ కుమార్ 8; శ్రీ దుర్గా మల్లేశ్వరి ఎడ్యుకేషనల్ సొసైటీ 7). అప్పీలుకు చట్టబద్ధమైన పరిష్కారం లేనప్పుడు, భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం ఈ కోర్టు యొక్క అసాధారణ అధికార పరిధిని ఉపయోగించి రిట్ ప్రొసీడింగ్స్ లో ఒక తీర్పును సవాలు చేయవచ్చు. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం ఈ కోర్టు నిర్వహించే అధికార పరిధి అసాధారణమైనది కాబట్టి, ఆర్టికల్ 226 కింద న్యాయ*

సమీక్ష అధికారం రాజ్యాంగం యొక్క ప్రాథమిక నిర్మాణంలో భాగం కాబట్టి (ఎల్. చంద్ర కుమార్ వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా), దీనిని శాసన ప్లీనరీ లేదా సబార్డినేట్ ద్వారా పరిమితం చేయలేము లేదా తిరస్కరించలేము. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం హైకోర్టు యొక్క అసాధారణ అధికార పరిధిని ఉపయోగించే పరిష్కారాన్ని అందుబాటులో ఉంచడం వల్ల, సివిల్ కోర్టు యొక్క అధికార పరిధిని ఉపయోగించకుండా బాధిత వ్యక్తిని నిలిపివేయలేము".

11. స్టేట్ ఆఫ్ పంజాబ్ వర్సెస్ జలోర్ సింగ్ కేసులో (1) సుప్రా ఉదహరించిన ప్రశ్న, లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ యాక్ట్, 1987లోని సెక్షన్ 20 ప్రకారం లోక్ అదాలత్ ద్వారా పొందిన తీర్పు బాధిత వ్యక్తికి అందుబాటులో ఉన్న పరిష్కారం గురించి. ఈ కేసులో లోక్ అదాలత్ ద్వారా తీర్పును ఆమోదించారు, దీని ఫలితంగా మోటారు వాహనాల చట్టం నుండి ఉత్పన్నమైన క్లెయిమ్కు సంబంధించి హైకోర్టులో అప్పీల్ పెండింగ్లో ఉంది. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226/227 ప్రకారం లోక్ అదాలత్ ఆమోదించిన తీర్పు యొక్క సరైన మరియు చట్టబద్ధతను అప్పీల్ లో ఒక పక్షం ప్రశ్నించింది. రిట్ పిటిషన్ ను హైకోర్టు కొట్టిపేసిందని, ఇది సమర్థనీయం కాదన్నారు. దీంతో విసిగిపోయిన ఆయన సుప్రీంకోర్టులో స్పెషల్ లీవ్ ద్వారా అప్పీలుకు మొగ్గు చూపారు. ఈ చట్టంలోని స్కీమ్ ను పరిశీలించిన తర్వాత సిపికె, జె & ఆర్ ఎస్ టిజెడబ్ల్యు మాత్రమే ఉంటుందని పేర్కొంది. 2018 నాటి పి.నెం.41481) భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 లేదా 227 కింద హైకోర్టులో రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేయడం ద్వారా లోక్ అదాలత్ తీర్పును సవాలు చేయడం, అది చాలా పరిమిత కారణాలతో.

12. **భార్గవి కన్స్ట్రక్షన్స్, మరొకటి వర్సెస్ కొత్తకాపు ముత్యంరెడ్డి** తదితర కేసుల్లో సుప్రీంకోర్టు ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించింది.

24. మా దృష్టిలో, ఈ కోర్టు నిర్దేశించిన పైన పేర్కొన్న చట్టం రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 141 ఆదేశానుసారం దేశంలోని అన్ని న్యాయస్థానాలకు కట్టుబడి ఉంటుంది. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226, లేదా ఆర్టికల్ 227 కింద హైకోర్టులో రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేయడం ద్వారా మాత్రమే లోక్ అదాలత్ తీర్పును సవాలు చేయవచ్చని, అది కూడా చాలా పరిమిత కారణాలతో అని ఈ కోర్టు స్పష్టం చేసింది. ఈ కోర్టు చట్టాన్ని స్పష్టంగా ప్రకటించిన నేపథ్యంలో, లోక్ అదాలత్ ద్వారా 22.08.2007న జారీ చేసిన తీర్పును సవాలు చేస్తూ భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 మరియు/లేదా ఆర్టికల్ 227 కింద హైకోర్టులో రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేయడమే బాధిత వ్యక్తికి (ఇక్కడ ప్రతివాదులు/ పిటిషనర్లకు) అందుబాటులో ఉన్న ఏకైక పరిష్కారం అని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము. తీర్పును రద్దు చేయడానికి రిట్ పిటిషనర్లు ఏవైనా కారణాలు చెప్పారా, అలా అయితే దానిని రద్దు చేయడానికి ఆ కారణాలు సరిపోతాయా అనేది రిట్ కోర్టు నిర్ణయిస్తుంది.

25. కాబట్టి, మోసం ఆరోపణలపై సవాలు చేస్తే తీర్పును సవాలు చేస్తూ దావా వేయవచ్చనే కారణంతో హైకోర్టు ఈ కోర్టు నిర్దేశించిన చట్టాన్ని బైపాస్ చేయడం సరికాదు. ప్రశ్నార్థకమైన సమస్యను హైకోర్టు పరిష్కరించడం సరైన విధానం కాదని మా అభిప్రాయం.

13. పైన పేర్కొన్న తీర్పుల్లో సుప్రీంకోర్టు, హైకోర్టులు నిర్దేశించిన న్యాయ సూత్రాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని ఈ కేసును మరింత ముందుకు తీసుకెళ్లాలనుకుంటున్నాం. 2012 జీవో నెం.70 ద్వారా ప్రారంభమైన ఈ కేసులో రిట్ పిటిషనర్ ఒక పక్షంగా ఉన్నప్పటికీ తనకు నోటీసు ఇవ్వకుండా, తనకు తెలియకుండా పిటిషనర్, ఇతర ప్రతివాదుల అభ్యర్థన మేరకు లోక్ అదాలత్ కు ఈ కేసును రిఫర్ చేశారు. తీర్పు వెలువరించడానికి ముందు రిట్ పిటిషనర్ 2013 నాటి జీవో నెం.173ను దాఖలు చేయగా, అదే ఆస్తికి సంబంధించి యథాతథ స్థితి ఉత్తర్వులు జారీ అయ్యాయి. లోక్ అదాలత్ కు రిఫరెన్స్ ఇచ్చిన తేదీ నాటికి యథాతథ స్థితి ఉత్తర్వులు అమలులో ఉన్నప్పుడు, రిఫరల్ కోర్టు ఈ విషయాన్ని లోక్ అదాలత్ కు రిఫర్ చేసేది కాదు. రాజీ గురించి ప్రతివాది నెం.1కు తెలియజేసి ఉంటే పరిస్థితులు మరోలా ఉండేవి. అలా చేయనందున, ఆస్తిపై ప్రతివాది నెం.1 యొక్క

హక్కును క్లౌడ్ కింద ఉంచారు మరియు ప్రతివాది నెం.2 తో కుమ్మక్కై పిటిషనర్ ఒక తీర్పును పొందారని చెప్పవచ్చు. ప్రతివాది నెం.1ను ఎందుకు నోటీసుకు పెట్టలేదనే దానికి ఎటువంటి సమర్థన ఇవ్వబడలేదు, ముఖ్యంగా, సబ్జెక్ట్ ఆస్తిపై పిటిషనర్ వాదనను వ్యతిరేకిస్తూ అతను లిఖితపూర్వక వాంగ్మూలాన్ని దాఖలు చేసినప్పుడు. ఈ పరిస్థితుల్లో పిటిషనర్ కు, ఇతర ప్రతివాదులకు మధ్య కుమ్మక్కయ్యారని ఈ అఫిడవిట్ లో రిట్ పిటిషనర్ చేసిన ఆరోపణ ప్రాథమికంగా రుజువైందని, అందువల్ల భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద దాఖలైన రిట్ పిటిషన్ ను విచారించడానికి ఇది సరైన కేసు అని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము.

14. ప్రత్యర్థులు చేసిన వాదనలను విశ్లేషించడానికి, 2012 ఒ.ఎస్.నెం.70, 2013 ఒ.ఎస్.నెం.173లో పేర్కొన్న ఉపశమనాలను ప్రస్తావించడం సమంజసం, సముచితం. 2012 యొక్క ఓ స్ నెం.70లో 1వ రెస్పాండెంట్/పిటిషనర్ ఈ క్రింది ఉపశమనాలను క్లెయిమ్ చేస్తూ దావా దాఖలు చేశారు:

> "అందువల్ల, పిటిషనర్ కు అనుకూలంగా మరియు ప్రతివాదులకు వ్యతిరేకంగా డిక్రీ మరియు తీర్పును జారీ చేయడానికి గౌరవనీయ న్యాయస్థానం సంతోషించాలని పిటిషనర్ అభ్యర్థిస్తాడు.
>
> *i) 10.02.2012న ఎస్.ఆర్.ఓ ముందు డాక్యుమెంట్ నెం.805/2012తో రిజిస్టర్డ్ సేల్ డీడ్ ను రద్దు చేయడానికి, కంకిపాడు 10.02.2012న 2వ ప్రతివాదికి అనుకూలంగా పిటిషనర్ చేత ఉరితీయబడిందని పేర్కొనడం చట్టబద్ధం కాదు, చెల్లుబాటు కాదు మరియు పిటిషనర్ కు కట్టుబడి ఉంటుంది;*
>
> *ii) ప్రతివాదులు, వారి మనుషులు, ఏజెంట్లు, సహాయకులు ప్లెయింట్ షెడ్యూలు ఆస్తిలో పిటిషనర్ యొక్క శాంతియుత స్వాధీనానికి మరియు ఆనందానికి ఏ విధంగానూ జోక్యం చేసుకోకుండా శాశ్వత నిషేధాన్ని విధించడం;*

iii) దావా పరిష్కారమయ్యేంత వరకు 3వ పక్షాలకు విక్రయించడం, తాకట్టు పెట్టడం, బహుమతి ఇవ్వడం ద్వారా ప్లెయిన్ షెడ్యూల్ ఆస్తిని ఏ విధంగానూ విడదీయడానికి ప్రయత్నించకుండా శాశ్వత నిషేధాన్ని విధించడం;

iv) ఈ సూట్ యొక్క ఖర్చుల కొరకు;

v) న్యాయం మరియు సమానత్వ ప్రయోజనాల దృష్ట్యా గౌరవనీయ న్యాయస్థానం తగినది మరియు సముచితమైనదిగా భావించే ఇతర ఉపశమనం లేదా ఉపశమనాల కొరకు".

10.02.2012 నాటి రిజిస్టర్డ్ సేల్ డీడ్ ను రద్దు చేయాలని, కంకిపాడు మండలం వేల్పూరు గ్రామ పంచాయతీ సర్వే నంబరు 36/1లోని 1.02 సెంట్ల తడి భూమిలో వివాదంలో ఉన్న ఆస్తిలో నిందితులు, వారి మనుషులు జోక్యం చేసుకోకుండా శాశ్వత ఆంక్షలు విధించాలని ఈ వ్యాజ్యంలో పేర్కొన్నారు.

15. 2013 నాటి ఓఎస్ నెం.173ను ప్రతివాది నెం.2తో పాటు మరో ఇద్దరిపై రిట్ పిటిషనర్ దాఖలు చేశారు. పిటిషనర్/రిట్ పిటిషనర్ను ప్లెయింట్ షెడ్యూల్ ఆస్తులకు యజమానిగా ప్రకటించాలని, ప్లెయింట్ షెడ్యూల్ ఆస్తులకు సంబంధించి ఎలాంటి డాక్యుమెంట్ను అమలు చేయకుండా ప్రతివాదులను నిరోధించాలని, శాశ్వత ఆంక్షలు విధించాలని ఈ వ్యాజ్యంలో పేర్కొన్నారు. 2012 జీవో నెం.70లో వివాదానికి గురైన భూమిని ప్లెయింట్ షెడ్యూల్ ప్రాపర్టీలోని ఐటమ్ నెం.1 అంటారు. ఈ కేసులో తొలుత 19.08.2013న స్టేటస్ కో విధించిన హైకోర్టు 2013 నాటి ఐఏ నెం.1293లో తదుపరి ఉత్తర్వులు ఇచ్చే వరకు పొడిగించింది. 2012 జీవో నెం.70లో ప్రతివాదిగా ఉన్న రిట్ పిటిషనర్ ఈ కేసును లోక్ అదాలత్ కు రిఫర్ చేసినప్పుడు నోటీసు ఇవ్వాల్సింది. ప్రతివాది నెం.1ను ఎక్స్ పార్ట్ గా నిర్ణయించడం ప్రతివాదుల విషయం కాదు లేదా ప్రతివాది నెం.1/రిట్ పిటిషనర్ ను విడిచిపెట్టడం పిటిషనర్ కేసు కాదు. విచిత్రమేమిటంటే రాజీ అనే పదాలు వాది, ప్రతివాది నెం.2ను

మాత్రమే సూచిస్తాయి తప్ప ఎక్కడా ప్రతివాది నెం.1 ప్రస్తావన లేదు. రాజీ యొక్క షరతులను అంగీకరిస్తూ, ఒక తీర్పు ఈ క్రింది విధంగా ఆమోదించబడింది:

<u>పురస్కారం</u>

1) ప్రతివాది నెం.2 23.06.2015 న రూ.15,00,000/- చెల్లించిన సెటిల్ మెంట్ కొరకు రూ.37,00,000/- (రూ.37 లక్షలు మాత్రమే) చెల్లించడానికి అంగీకరించాడు మరియు మిగిలిన మొత్తాన్ని థర్డ్ పార్టీ పేరు మీద ఆస్తిని రిజిస్టర్ చేసిన తేదీ లేదా రాజీ జరిగిన తేదీ నుండి 20 రోజుల్లోగా చెల్లిస్తారు.

2) సెటిల్మెంట్ ప్రకారం ప్లెయింట్ షెడ్యూల్ ప్రాపర్టీకి సంబంధించి పిటిషనర్ తన క్లెయిమ్లన్నింటినీ వదులుకోవడానికి అంగీకరించారు, వారు మొత్తం మొత్తాన్ని అందుకున్న తర్వాత.

3) ప్రతివాది నెం.2 మూడవ పక్షం పేరిట ఆస్తిని రిజిస్టర్ చేసిన రోజున లేదా రాజీ జరిగిన తేదీ నుండి 10.08.2015 లోపు రూ.22,00,000/- (రూ.22 లక్షలు మాత్రమే) చెల్లించడంలో విఫలమైతే, ప్రతివాది రూ.2 మొత్తాన్ని రికవరీ చేయడానికి ప్రతివాదికి మరణశిక్ష చర్యలను చేపట్టే హక్కు ఉంది. 00,000/- (రూ.22 లక్షలు మాత్రమే) అవార్డు ఇచ్చిన తేదీ నుంచి రికవరీ అయ్యే వరకు ఏడాదికి 18% చొప్పున వడ్డీతో కలిపి ప్లెయింట్ నెం.2కు వ్యతిరేకంగా ప్లెయింట్ షెడ్యూల్ ప్రాపర్టీని జతచేస్తారు.

4) ప్రతివాదులు డిమాండ్ డ్రాఫ్ట్ రూపంలో లేదా నగదు రూపంలో రూ.22,00,000/- (రూ.22 లక్షలు మాత్రమే) పిటిషనర్ కు చెల్లించాలి.

5) పిటిషనర్ కోర్టు రుసుమును క్లెయిమ్ చేయడానికి అర్హులు.

మొదటి ప్రతివాది తరఫు న్యాయవాది శ్రీ ఎస్.లక్ష్మీనారాయణ రెడ్డి లిఖితపూర్వక వాంగ్మూలంలోని విషయాలు ప్రతివాది నెం.1 ఆ డాక్యుమెంట్ తో ఏ విధంగానూ సంబంధం కలిగి లేవని వాదించడానికి ప్రయత్నించినప్పటికీ, మొత్తం పేరాను చదివితే వేరే అర్థం వస్తుంది. ప్రతివాది నెం.1 ప్రతివాది నెం.2తో కుమ్మక్కై పిటిషనర్ సంతకాన్ని ఫోర్జరీ చేశాడని, ప్రతివాది నెం.2కు అనుకూలంగా ఒక డాక్యుమెంట్ ను తారుమారు చేసి నమోదు చేశారన్న ఆరోపణ ఇవన్నీ నిజం లేదా సరైనవి కావని ఆ పేరా ఖండించింది. ప్రతివాది నెం.2, చెన్నుపాటి దుర్గాప్రసాద్ అనే వ్యక్తి కలిసి 10.02.2012 నాటి సేల్ డీడ్ ను రూపొందించారని, ఈ ప్రతివాది అంటే ప్రతివాది నెం.1 ఆ డాక్యుమెంట్ తో ఏ విధంగానూ సంబంధం లేదని, అంటే 10.02.2012 నాటి సేల్ డీడ్ ను ఫోర్జరీ చేసిన చర్యను ప్రతివాది నెం.2, ఇతరులు చేశారని పేర్కొంది. లిఖితపూర్వక ప్రకటనలోని పేరా నెం.11లో కూడా 10.02.2012 నాటి సేల్ డీడ్ సృష్టితో ప్రతివాది నెం.1కు ఎలాంటి సంబంధం లేదని స్పష్టంగా పేర్కొన్నారు. అందువల్ల రిట్ పిటిషనర్ కు వివాదంలో ఉన్న ఆస్తితో సంబంధం లేదని చెప్పలేం. ఫోర్జరీ ఆరోపణలను మాత్రమే ఆయన ఖండించారు. అందువల్ల ఈ నేపథ్యంలో రిట్ పిటిషన్ ను అనుమతించాలని భావిస్తున్నాం.

16. సేల్ డీడ్ రద్దు కోసం 2015లో జీవో నెం.361 దాఖలు చేసినప్పటి నుంచి ఈ తీర్పును సవాలు చేయడానికి పిటిషనర్ ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోనందున రిట్ పిటిషన్ను కొట్టివేయాలని ప్రతివాది తరఫు న్యాయవాది గట్టిగా వాదించారు. పీవీ నారాయణ వర్సెస్ ఏపీఎస్ఆర్టీసీ, హైదరాబాద్ తదితర కేసుల్లో కోర్టు ఇచ్చిన ఫుల్ బెంచ్ తీర్పు, కపిలాబెన్ అంబాలాల్ పటేల్, ఇతరులు వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ గుజరాత్, మరో 7 కేసుల్లో సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుపై ఆయన విశ్వాసం వ్యక్తం చేశారు. లాచ్ లకు సంబంధించి పై తీర్పుల్లో పేర్కొన్న చట్టం ప్రతిపాదనకు సంబంధించి ఎలాంటి వివాదాలు ఉండకూడదు. కానీ తక్షణ కేసులో లోక్ అదాలత్ ఆమోదించిన తీర్పు గురించి తెలిసిన వెంటనే, సేల్ డీడ్ ను రద్దు చేయాలని, లోక్ అదాలత్ తీర్పు ట్రయల్ కోర్టుకు అడ్డంకిగా మారుతుందని, 2015 నాటి ఓఎస్ నెం.361లో ఈ వివాదాన్ని పరిష్కరిస్తూ ఓఎస్ నెం.361 దాఖలు చేశారు. అతను ప్రస్తుత రిట్ పిటిషన్ను 2018 సంవత్సరంలో అంటే తనకు తెలిసిన తేదీ నుండి మూడు సంవత్సరాల వ్యవధిలో ఈ కోర్టులో దాఖలు చేశాడు. రికార్డును బట్టి చూస్తే, అవార్డు పొందిన తరువాత, ప్రతివాది నెం.2 18.08.2015 నాటి సేల్ డీడ్ ను కొప్పరాజు సురేష్ అనే వ్యక్తికి

అనుకూలంగా ఫోర్జరీ చేసినట్లు ఆరోపణలు ఉన్నాయి. అందువల్ల రిట్ పిటిషనర్ 18.08.2015 నాటి సేల్ డీడ్ ను రద్దు చేయాలని కోరుతూ 2015 జీవో నెం.361 దాఖలు చేసి, 2018 నవంబర్ నెలలో లోక్ అదాలత్ ఇవ్వడాన్ని సవాలు చేస్తూ ఈ కోర్టులో రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. పై అంశాలను బట్టి పిటిషనర్ ఏదో ఒక రూపంలో సరైన ఫోరం ముందు తన పరిష్కారాలను అనుసరిస్తున్నారని, అందువల్ల రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేయడంలో 2 1/2 నుంచి 3 సంవత్సరాల జాప్యం జరుగుతోందని స్పష్టమవుతోంది. మా దృష్టిలో అదే నేలమీద కొట్టిపారేయడానికి ప్రాతిపదిక కాజాలదు.

17. ఈ దశలో, నేషనల్ లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ (లోక్ అదాలత్) రెగ్యులేషన్స్, 2009 యొక్క రెగ్యులేషన్ నెం.5 ను ఈ క్రింది విధంగా సూచించాలని మేము భావిస్తున్నాము:

> *(5) లోక్ అదాలత్ సభ్యులు కుదిరిన మరియు నమోదు చేయబడ్డ సెటిల్ మెంట్ నిబంధనలను పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్న తరువాత మాత్రమే పార్టీలు తమ సంతకాలను అతికించేలా చూడాలి. లోక్ అదాలత్ సభ్యులు తమ సంతకాలను అతికించడానికి ముందు ఈ క్రింది వాటి గురించి కూడా సంతృప్తి చెందాలి:*
>
> (ఎ) సెటిల్మెంట్ నిబంధనలు అసమంజసమైనవి లేదా చట్టవిరుద్ధమైనవి లేదా ఏకపక్షమైనవి కావు; మరియు
>
> (బి) పార్టీలు స్వచ్ఛందంగా ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నాయి తప్ప ఎలాంటి బెదిరింపు, బలవంతం లేదా అనవసరమైన పలుకుబడి వల్ల కాదు.

లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ యాక్ట్ 1987లోని సెక్షన్ 29 ప్రకారం ఇచ్చిన అధికారాన్ని ఉపయోగించి ఈ నిబంధనలు జారీ చేశారు. రెగ్యులేషన్ నెం.17 'అవార్డు'కు సంబంధించి ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

> *(1) లోక్ అదాలత్ మార్గదర్శకత్వం మరియు సహాయం కింద పార్టీలు అంగీకరించిన పరిష్కారం లేదా రాజీ నిబంధనలను చేర్చడం ద్వారా అవార్డును రూపొందించడం కేవలం పరిపాలనా చర్య మాత్రమే.*

2) లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ యాక్ట్ 1987లోని సెక్షన్ 29 ప్రకారం ఇచ్చిన అధికారాన్ని ఉపయోగించి ఈ నిబంధనలు జారీ చేశారు. రెగ్యులేషన్ నెం.17 'అవార్డు'కు సంబంధించి ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

(3) కోర్టు నుండి లోక్ అదాలత్ కు సూచించిన సందర్భాల్లో, పిటిషనర్ లేదా పిటిషనర్ చెల్లించిన కోర్టు ఫీజులను తిరిగి చెల్లించడానికి అర్హులని తీర్పులో పేర్కొనాలి.

(4) పక్షాలతో పాటు లేదా న్యాయవాది ప్రాతినిధ్యం వహించనప్పుడు, లోక్ అదాలత్ సభ్యులు సెటిల్మెంట్ నమోదు చేయడానికి ముందు పార్టీల గుర్తింపును కూడా తనిఖీ చేయాలి.

(5) లోక్ అదాలత్ సభ్యులు కుదిరిన మరియు నమోదు చేయబడ్డ సెటిల్ మెంట్ నిబంధనలను పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్న తరువాత మాత్రమే పార్టీలు తమ సంతకాలను అతికించేలా చూడాలి. లోక్ అదాలత్ సభ్యులు తమ సంతకాలను అతికించడానికి ముందు ఈ క్రింది వాటి గురించి కూడా సంతృప్తి చెందాలి:

(ఎ) సెటిల్మెంట్ నిబంధనలు అసమంజసమైనవి లేదా చట్టవిరుద్ధమైనవి లేదా ఏకపక్షమైనవి కావు; మరియు

(బి) పార్టీలు స్వచ్ఛందంగా ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నాయి మరియు ఎటువంటి బెదిరింపు, బలవంతం లేదా అనవసరమైన ప్రభావం వల్ల కాదు.

(6) లోక్ అదాలత్ సభ్యులు తమ ముందు కుదిరిన సెటిల్ మెంట్ లో మాత్రమే తమ సంతకాలను అతికించాలి మరియు లోక్ అదాలత్ వెలుపల కొన్ని తృతీయ పక్షాల సహాయంతో పార్టీలు చేసుకున్న సెటిల్ మెంట్ కు సంతకాలను అతికించడం మానుకోవాలి, లోక్ అదాలత్ లను మోసపూరిత పార్టీలు మోసం, ఫోర్జరీ మొదలైన వాటికి ఉపయోగించకుండా చూసుకోవాలి.

(7) లోక్ అదాలత్ పరస్పర అంగీకారంతో బెయిల్ లేదా విడాకులు మంజూరు చేయరాదు.

(8) ఒరిజినల్ తీర్పు న్యాయ రికార్డులలో భాగంగా ఉండాలి (ప్రీ లిటిగేషన్ విషయంలో, ఒరిజినల్ అవార్డును సంబంధిత లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ లేదా కమిటీ వద్ద ఉంచవచ్చు) మరియు హైకోర్టు లీగల్ సర్వీసెస్ కమిటీ యొక్క సభ్య కార్యదర్శి లేదా కార్యదర్శి ద్వారా నియమించబడిన అధికారి ద్వారా అవి నిజమని ధృవీకరించే ప్రతి పక్షం యొక్క కాపీని ఇవ్వాలి. జిల్లా లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ లేదా, తాలూకా లీగల్ సర్వీసెస్ కమిటీల చైర్మన్ ఉచితంగా మరియు సంబంధిత అథారిటీ లేదా కమిటీ యొక్క అధికారిక ముద్రను అన్ని అవార్డులపై అతికించాలి.

18. పైన పేర్కొన్న విధంగా, రెగ్యులేషన్ 17(2) ప్రకారం, ఇరుపక్షాలు సంతకాలు చేసినప్పుడు లేదా వేలిముద్ర వేసినప్పుడు మరియు లోక్ అదాలత్ సభ్యులు కౌంటర్ సంతకం చేసినప్పుడు, అది ఒక అవార్డుగా మారుతుంది మరియు పార్టీలు వారి న్యాయవాది ప్రాతినిధ్యం వహించినప్పుడల్లా, లోక్ అదాలత్ సభ్యులు వారి సంతకాలను అతికించే ముందు వారు తీర్పు పరిష్కారంపై సంతకం చేయాల్సి ఉంటుంది.

19. రెగ్యులేషన్ 17(4) ప్రకారం, పక్షాల వెంట లేదా న్యాయవాది ప్రాతినిధ్యం లేనప్పుడు, లోక్ అదాలత్ సభ్యులు సెటిల్మెంట్ నమోదు చేయడానికి ముందు పార్టీల గుర్తింపును ధృవీకరించాలి. వివాదాన్ని పరిష్కరించే పక్షాల ప్రయోజనాలను పరిరక్షించడానికి రెగ్యులేషన్ 17 లోని అనేక ఇతర క్లాజులు రూపొందించబడ్డాయి.

20. ఆంధ్రప్రదేశ్ స్టేట్ లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ రెగ్యులేషన్స్, 1996లోని రెగ్యులేషన్ నెం.38 "లోక్ అదాలత్లో రాజీ సెటిల్మెంట్ చేసే విధానం" గురించి వివరిస్తుంది, ఇది ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

(1) లోక్ అదాలత్ యొక్క ప్రతి అవార్డుపై లోక్ అదాలత్ ను ఏర్పాటు చేసే ప్యానెల్ సంతకం చేస్తుంది.

(2) ఒరిజినల్ అవార్డు న్యాయ రికార్డులలో భాగంగా ఉంటుంది మరియు అవార్డు యొక్క కాపీని ప్రతి పక్షానికి ఇవ్వాలి (హైకోర్టు లీగల్ సర్వీసెస్ కమిటీ కార్యదర్శి లేదా జిల్లా లీగల్ సర్వీసెస్ అథారిటీ లేదా మండల లీగల్ సర్వీసెస్ కమిటీల చైర్మన్ ద్వారా అవి నిజమని ధృవీకరించబడతాయి, ఎందుకంటే అవార్డు యొక్క నిజమైన కాపీలపై సంతకం చేయడానికి కేసుకు అధికారం ఉండవచ్చు).

సివిల్ కోర్టు జారీ చేసిన డిక్రీగా పరిగణించబడే లోక్ అదాలత్ తీర్పుకు ప్రామాణికతను ఇవ్వడానికి ఈ నిబంధనలు అమల్లోకి వచ్చాయి. కానీ, లోక్ అదాలత్ ముందు పార్టీలను పార్టీలుగా మార్చడం లేదా కొన్నిసార్లు పార్టీల సంతకాలను ఫోర్జరీ చేయడం లేదా సివిల్ కోర్టు ముందు పార్టీలను పార్టీలుగా చేయకపోవడాన్ని మనం ఇటీవల చూశాం. వాటిని ధృవీకరించుకోకుండా రాజీ పద్ధతిలో అవార్డులను జారీ చేస్తారు. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం పార్టీలు ఈ గౌరవనీయ న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించడం లేదా సేల్ డీడ్ రద్దు కోసం మళ్లీ దావాలు వేయడం వల్ల ఇది బహుళ వ్యాజ్యాలకు దారితీస్తోంది. మేము చెప్పిన ఉదాహరణలు వివరణాత్మకమైనవి మాత్రమే, సమగ్రమైనవి కావు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, ఈ చట్టం యొక్క ఉద్దేశ్యం విఫలమవుతోంది. ఈ పరిస్థితుల్లో కొన్ని ఆదేశాలు జారీ చేయాలనుకుంటున్నాం.

ఎ) లోక్ అదాలత్ సభ్యులను, మరీ ముఖ్యంగా లోక్ అదాలత్ కేసులను విచారించే సబ్-ఆర్డినేట్ ఆఫీసర్లు దావా యొక్క పత్రాలను ధృవీకరించాలని లేదా సివిల్ కోర్టు ముందు అన్ని పక్షాలను లోక్ అదాలత్ ముందు పార్టీలుగా చేశారో లేదో తెలుసుకోవడానికి కనీసం ప్లెయింట్ కాపీని పరిశీలించాలని మేము ఆదేశిస్తున్నాము.

(బి) తీర్పును ఆమోదించే సమయంలో పార్టీల ఛాయాచిత్రాలను కూడా తీసుకోవచ్చు, ఛాయాచిత్రాలపై పార్టీల సంతకం కూడా తీసుకోవచ్చు, తద్వారా తారుమారు కాకుండా ఉండవచ్చు.

(సి) అన్ని స్థాయిల్లోనూ లీగల్ సర్వీసెస్ అధికారులు, దాఖలైన దరఖాస్తులు, ఫొటోలతో పాటు దరఖాస్తు, డాక్యుమెంట్లు ఏవైనా ఉంటే, దరఖాస్తు, ఆమోదించిన అవార్డుతో పాటు, తీర్పు వెలువడిన తేదీ నుంచి కనీసం మూడేళ్ల పాటు రికార్డులను నిర్వహించాలని ఆదేశించింది.

(డి) లోక్ అదాలత్ సభ్యులు లేదా సభ్యులు ఏవైనా ఇతర న్యాయస్థానాల్లో పక్షాల మధ్య విషయావస్థకు సంబంధించి ఏవైనా ఇతర ప్రొసీడింగ్స్ పెండింగ్ లో ఉన్నాయా మరియు ఏవైనా ఆదేశాలు జారీ చేయబడితే వాటిని పార్టీల నుండి తెలుసుకోవాలి. అదే ఆర్డర్/అవార్డులో కూడా నమోదు చేయాలి.

ఇ) రాజీ/పరిష్కారం అన్ని పక్షాల మధ్య ఉందో లేదో లోక్ అదాలత్ సభ్యులు ధృవీకరించాలి మరియు అది అందరి మధ్య కాకుండా కొన్ని పార్టీల మధ్య ఉందని కనుగొన్నట్లయితే, అటువంటి రాజీ రాజీకి దిగని పార్టీపై ప్రతికూల ప్రభావాన్ని చూపుతుందా అని పరిశీలిస్తుంది. ఒకవేళ అది ప్రభావం చూపితే అటువంటి రాజీ ఆధారంగా తీర్పును ఆమోదించరాదు.

(ఎఫ్) సివిల్ కోర్టు ముందు అన్ని పక్షాలు లోక్ అదాలత్ ముందు పక్షాలుగా ఉండి, లోక్ అదాలత్ ముందు విచారణ పెండింగ్ లో ఉన్న సమయంలో, ఏదైనా పార్టీ పేరును అవసరం లేదా సరైన పార్టీ లేదా అధికారిక పార్టీ మరియు పోటీ చేయని పార్టీగా తొలగించడానికి ఏదైనా దరఖాస్తు దాఖలు చేయబడితే లేదా అభ్యర్థన చేయబడితే, లోక్ అదాలత్ అటువంటి అభ్యర్థనను ఆమోదించే ముందు అటువంటి పక్షానికి అతని/ఆమె పేరును తొలగించడానికి ముందు అవకాశం కల్పించాలి మరియు తొలగించాలని కోరిన పార్టీ కాకుండా ఇతర పార్టీల మధ్య రాజీ/ పరిష్కారం ఆధారంగా తీర్పు యొక్క ప్రభావాన్ని కూడా పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

21. పైన పేర్కొన్న కారణాల వల్ల రిట్ పిటిషన్ అనుమతించబడుతుంది. తదనుగుణంగా సవాలు కింద ఇచ్చిన ఉత్తర్వులను కొట్టివేసి, చట్టప్రకారం పరిష్కరించడానికి సంబంధిత సివిల్ కోర్టుకు తిరిగి రిమాండ్ చేస్తారు. ఖర్చులకు సంబంధించి ఎలాంటి ఆర్డర్ ఉండదు.

పర్యవసానంగా, పెండింగ్లో ఉన్న ఇతర పిటిషన్లు మూసివేయబడతాయి.

జస్టిస్ సి.ప్రవీణ్ కుమార్

జస్టిస్ రవి నాథ్ తిలహరి:

06.01.2022.

గౌరవ న్యాయమూర్తి జస్టిస్ సి.ప్రవీణ్ కుమార్

మరియు

గౌరవనీయులైన శ్రీ జస్టిస్ రవి నాథ్ తిలహరి

<u>రిట్ పిటిషన్ నెం.41481 ఆఫ్ 2018</u>

(గౌరవ న్యాయమూర్తి జస్టిస్ సి.ప్రవీణ్ కుమార్ అభిప్రాయం ప్రకారం)

తేది: 06.01.2022